

Πλάτων Τήνιος
Πανεπιστήμιο Πειραιώς

ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ

ΕΠΙΜΟΝΗ **ΣΥΣΤΗΜΙΚΗ** ΥΠΟΝΟΜΕΥΣΗ

Παρουσίαση 2 Οκτωβρίου

ΟΙ ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ ΚΑΙ Η ΥΠΟΝΟΜΕΥΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΕ ΤΡΕΙΣ ΧΡΟΝΟΥΣ

- **ΠΑΡΕΛΘΟΝ:** Οι αναβολές στις μεταρρυθμίσεις συντάξεων **οδήγησαν στην κρίση.**
- **ΠΑΡΟΝ:** Η μέθοδος ασφαλιστικών αλλαγών **εμποδίζει την έξοδο από την κρίση.**
- **ΜΕΛΛΟΝ:** Οι μακροχρόνιες προοπτικές **δηλητηριάζονται από ένα ακατάλληλο σύστημα.**
- Παρά ταύτα, η **κατανόηση** παραμένει **μείζον πρόβλημα: 2 παραδείγματα:**
 - i. «Δεν πρέπει να περικόπτουμε συντάξεις γιαγιάδων, γιατί δίνουν χαρτζιλίκι στα εγγόνια τους»
 - Από πού τα παίρνουν οι γιαγιάδες; (+γιατί μέσω γιαγιάδων και όχι κατ'ευθείαν στα άνεργα εγγόνια;)
 - ii. «Αν δεν είχαν περικοπεί τα ομόλογα των ταμείων, δεν θα υπήρχε πρόβλημα»
 - Το κούρεμα ελάφρυνε το Κράτος, το οποίο δίνει >50% των εσόδων των Ταμείων.
- Οι συντάξεις ως μηχανισμός χρεοκοπίας **και** η καλλιέργεια **παρανοήσεων δεν** είναι σύμπτωση.

ΟΙ ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ ΩΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΥΠΟΣΧΕΣΕΩΝ

Πληρώνοντας εισφορές θεμελιώνεις **αξιώσεις** σε μερίδιο της μελλοντικής παραγωγής. Τίθενται δύο ζητήματα:

- A. Σε συνολικό ('μακρο') επίπεδο:** Είναι το άθροισμα των υποσχέσεων *εφικτό*; (δηλαδή μέσα στις δυνατότητες της οικονομίας).
- Το ζήτημα **βιωσιμότητας** – δέσμευση μελλοντικής παραγωγής.
- B. Σε ατομικό ('μικρο') επίπεδο:** Πόσο διαφέρουν οι εισφορές από τιμωρητικό φόρο στην εργασία;
- Το ζήτημα **ανταποδοτικότητας**. – Τι υπηρεσίες προσφέρονται στον ίδιο τον ασφαλισμένο – **Ασφάλεια εισοδήματος**.
 - Πολλά κοινά με το **εθνικό χρέος**: Οι υποσχέσεις είναι **διαχειρίσιμες** αναλόγως (α) του συνολικού ύψους και (β) της διάρθρωσης.
 - **Όμως**, οι συντάξεις **λειτουργήσαν ως εξάρτημα του πελατειακού κράτους** (εξαγορά κλάδων με προνόμια).
 - Τα προνόμια **αποσυνδέουν** τις υποσχέσεις από το κόστος και έτσι (α) **υποσκάπτουν την ανταποδοτικότητα** και (β) **ευνοούν μη βιώσιμες** υποσχέσεις.

ΤΙ ΕΓΙΝΕ; ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

- Η **συνεχής αναβολή μεταρρυθμίσεων** οδήγησε στην χρεοκοπία:
 - Οκτώβριος 1997. Επιτροπή Σπράου: «χωρίς μεταρρύθμιση, χρεοκοπία ως το 2007». Πρόεδρος ΓΣΕΕ: «Πρώτα θα χρεοκοπήσει το Κράτος και μετά οι συντάξεις».
- **Με ποιον μηχανισμό;**
 - Η έλλειψη ανταποδοτικότητας ευνοούσε **συνεχείς αυξήσεις δαπανών**.
 - Αφού η 'δομική' μεταρρύθμιση αναμενόταν, χρηματοδοτήθηκαν από **επιχορηγήσεις από το κράτος**.
 - Οι επιχορηγήσεις προέρχονταν από **κρατικό δανεισμό**. (από το 2001 κυρίως εξωτερικό).
 - Ήταν αυτός ο δανεισμός που οδήγησε στην **χρεοκοπία**.
- **Με τι αποτέλεσμα;**
 - Ένα σύστημα **δαπανηρό** (2^η μεγαλύτερη δαπάνη στο ΑΕΠ), **μη ανταποδοτικό** (τις ψηλότερες συντάξεις τις εισπράττουν οι νεότεροι), **κοινωνικά άνισο** (φτώχεια συνταξιούχων, χάσμα φύλου στις συντάξεις), **αντιαναπτυξιακό** (επιβάρυνση εξαγωγών).
- **Με τι κέρδος;**
 - Οι αναβολές επικαλέστηκαν τη προστασία των ασφαλιστικών δικαιωμάτων. Αυτά όμως στην πράξη **αναιρέθηκαν πανηγυρικά μετά το 2010**.
 - Σύστημα «ΟΠΟΙΟΣ **ΠΡΟΛΑΒΑΙΝΕΙ**». - Pay as you **Grab**.

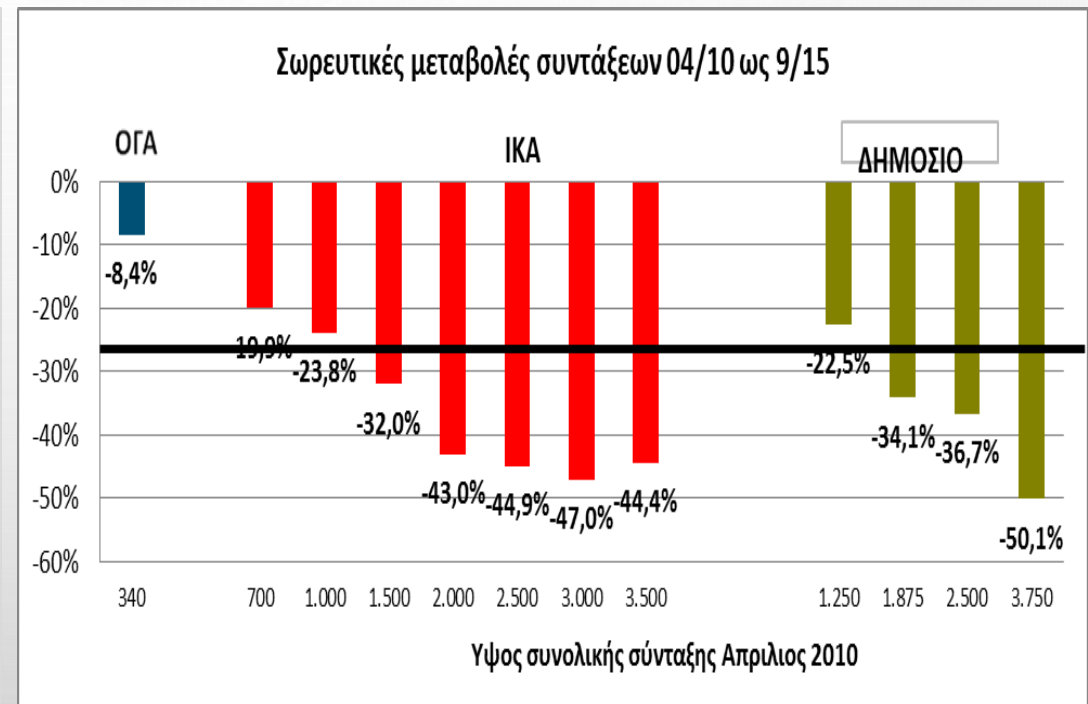
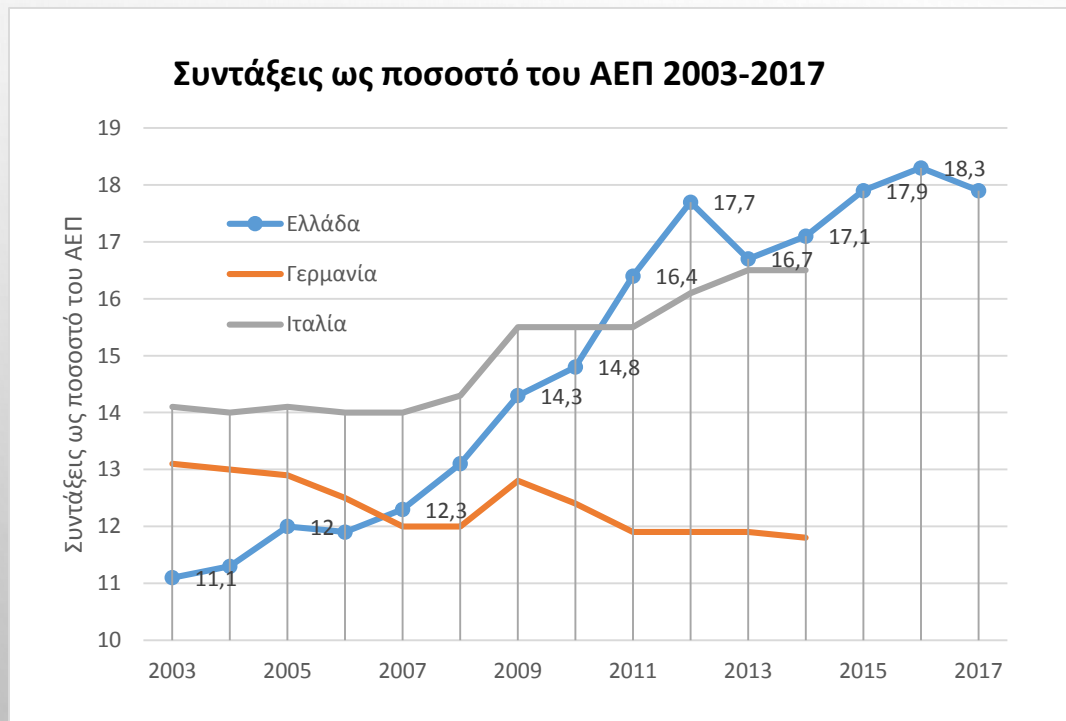
ΤΙ ΕΓΙΝΕ; ΤΟ ΠΑΡΟΝ (2010-18)

- Το σκορ από το 2010: Πλήρης ανατροπή. Κατά το 2019 θα ισχύουν τα εξής (Ν 4472/17) :
 1. Ένα ενιαίο σύστημα δύο επιπέδων – €384 + σύνταξη αναλογική των ετών ασφάλισης
 2. Για όλους: νέους+ παλιούς, συνταξιούχους+ ασφαλισμένους
 3. Ηλικία συνταξιοδότησης 67 (62 με 40 χρόνια) για όλους που δεν πρόλαβαν ως το 2016.
 4. Ένας φορέας για όλους με κοινές συνθήκες συνταξιοδότησης και εισφορές, ασχέτως κλάδου.
 5. Υψηλές εισφορές για όλους (εξομοίωση με μισθωτούς, ακόμη και αυτοαπασχολούμενοι)
- Ήταν το **τελικό** αποτέλεσμα 4+ ασφαλιστικών νόμων από 5+ κυβερνήσεις σε 3+ μνημόνια και 12+ περικοπές.
- Η μακρόσυρτη διαπάλη μεταξύ **τρόικας** και **κυβερνήσεων** είχε δύο **παράπλευρες απώλειες**:
 - A. Η γενιά του Πολυτεχνείου βγήκε στη σύνταξη και **είναι πλέον μόνιμη επιβάρυνση**. Οι συντάξεις υψηλότερες στην ΕΕ.
 - B. Οι περικοπές **υπονόμευσαν την ανταποδοτικότητα** και **εμπιστοσύνη στο σύστημα**. Τάσεις αποδέσμευσης από την ασφάλιση.

(μάλλον) Επιτεύχθηκε η ζητούμενη περικοπή, **Αλλά** καταστράφηκε η λειτουργία του συστήματος. – η λειτουργία των συντάξεων στην οικονομία και στην κοινωνία (ασφάλεια εισοδήματος στην Τρίτη ηλικία).

**Η μεταρρύθμιση προβιβάστηκε στα μακροοικονομικά,
‘κόπηκε’ στα μικροοικονομικά.**

ΟΨΕΙΣ ΑΠΟΤΥΧΙΑΣ: ΒΑΡΟΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΚΟΠΕΣ



Η έξοδος της γενιάς του Πολυτεχνείου εκτοξεύει τις δαπάνες, **την ίδια στιγμή**

..που κάποιες συντάξεις μειώνονται κατά >50%.

ΤΙ ΘΑ ΓΙΝΕΙ: ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

- Αυτό δεν είναι ένα σύστημα για τον 21^ο αιώνα:
 - **Υπερβολικά δαπανηρό.** Ατομικά (27-38% εισφορές) και συνολικά (επίπτωση σε ανταγωνιστικότητα)
 - **Υπερβολικά δεσμευτικό.** Προβλέπει ελάχιστες αποκλίσεις από τον κανόνα.
 - **Υπερβολικά κρατικό.** Το κράτος λαμβάνει τις αποφάσεις για λογαριασμό του ατόμου. Δεν αφήνει χώρο για ατομικές διαφορές.
- Εντείνονται τα κίνητρα για αποδέσμευση: η καλύτερη 'λύση' παραμένει η μη πληρωμή. (15-20 χρόνια εισφορών για όσους μπορούν). Για τους υπόλοιπους οι εισφορές αντιστοιχούν σε φόρο στην εργασία.
- Παραμένει η μακροοικονομική απειλή: Δεσμεύει την μελλοντική παραγωγή του 2030 από τώρα. Όπως κάνει και το **εθνικό χρέος**.
 - Ο επίδοξος συνταξιούχος σαν **ομολογιούχος** («Να πάρω τα λεφτά μου **και δεν με νοιάζει από πού θα τα πάρουν**»). Όχι σαν **μέτοχος** («Θα πάρω καλύτερη σύνταξη, **αν η οικονομία πάει καλά**»).
 - Σε συνδυασμό με την αναμενόμενη δημογραφική επιδείνωση μετά το 2030, υποσκάπτεται η ανάπτυξη. Την ίδια εποχή που υπάρχει έξαρση στις υποχρεώσεις εξυπηρέτησης του εθνικού χρέους. **Το σύστημα συντάξεων θα παραμένει διαχρονικό βαρίδι.**
- Στο χρέος, αναζητείται λύση όπου η **αποπληρωμή να έπεται της ανάπτυξης** και να μην την δεσμεύει προκαταβολικά.
- Στις συντάξεις, αναζητείται λύση που να αξιοποιεί τη **διασύνδεση οικονομία/ δυνατότητα πληρωμής συντάξεων**.
 - Μπορούν οι συνταξιούχοι να **σκέφτονται ως μέτοχοι** – να συμμετέχουν στο αναπτυξιακό ρίσκο;
 - Μπορεί να βρεθεί ένας τρόπος να είναι υψηλότερες οι συντάξεις μόνο αν η οικονομία πάει καλά;

ΤΙ ***ΠΡΕΠΕΙ*** ΝΑ ΓΙΝΕΙ: ΠΟΛΛΑΠΛΟΙ ΠΥΛΩΝΕΣ, ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ

- Οι μεταρρυθμίσεις συντάξεων 2010-18 περιέκοψαν το **μέγεθος** των συνολικών υποσχέσεων ($\approx$ 'Κούρεμα'). Απαιτείται επιπρόσθετα αλλαγή της **διάρθρωσής** τους. ($\approx$ Αναδιάρθρωση)
- Αυτό επιτυγχάνεται από ένα **σύστημα πολλαπλών πυλώνων**.
- Ένα τέτοιο σύστημα οριοθετεί ρόλους και θέτει κανόνες συνεννόησης:
 - Πρώτος πυλώνας: κρατικός –κοινωνική αλληλεγγύη με ατομικούς λογαριασμούς.
 - Δεύτερος πυλώνας: επαγγελματικός –επαγγελματική αλληλεγγύη αποδίδοντας αναλόγως αν πετύχουν οι επενδύσεις.
 - Τρίτος πυλώνας: ατομική δομημένη αποταμίευση.
- και έτσι ευνοεί μια **συνεργατική σχέση** συντάξεων- οικονομίας: Τροφοδοτούνται αποταμιεύσεις και έτσι και επενδύσεις.
- Σε σχέση με τα σημερινά : Απαιτείται **μείωση** του 1^{ου} πυλώνα και ανάπτυξη του 2^{ου} και 3^{ου}. Δηλαδή:
 - **(α)** Τόνωση ανταποδοτικότητας **(β)** συνολική μείωση εισφορών και **(γ)** διοχέτευση τμήματος εισφορών προς επενδύσεις.

ΕΙΝΑΙ Η ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΕΠΙΘΥΜΗΤΗ ΚΑΙ ΕΦΙΚΤΗ; Το σύστημα συντάξεων ως αναπτυξιακός μοχλός

- Το σημερινό σύστημα αντιστρατεύεται την έξοδο από την κρίση. **Μεταρρύθμιση ως απαραίτητη επένδυση που θα αποδώσει εντός δεκαετίας.**
 - Μικρο: Ανταποδοτικότητα, προσαρμοστικότητα και ευελιξία ανακτούν εμπιστοσύνη.
 - Μακρο: **Μείωση** επιβάρυνσης και μετακίνηση εισφορών για χρηματοδότηση επενδύσεων.
- Η αλλαγή που χτίζει στην έννοια της ασφάλισης και των υπηρεσιών που επιτελεί το σύστημα.
- Το κείμενο στο βιβλίο (Παναγέας και Τήνιος) απαντά και στο κρίσιμο ερώτημα του πώς αντιμετωπίζεται η **‘διπλή επιβάρυνση’ κατά τη μεταβατική περίοδο.**
 - η άτυχη μεταβατική γενιά πληρώνει τόσο για τις δικές της όσο και για τις συντάξεις των γονιών της.
 - Υπάρχουν λύσεις που εξομαλύνουν την πληρωμή και κατανέμουν το κόστος σε βάθος χρόνου.
 - Το θεωρητικό υπόδειγμα καταλήγει ότι υπάρχουν μεγάλα οφέλη από μια αλλαγή (που μπορούν να φτάσουν το 6-10% του ΑΕΠ). Εξαρτώνται από την αντικατάσταση αντιαναπτυξιακών κινήτρων.
- Σε μια κοινωνία που γηράσκει ένα σύγχρονο σύστημα προστασίας εισοδήματος αποτελεί πλεονέκτημα. Απαιτείται όμως να το βλέπουν ως τέτοιο **οι ίδιοι οι ασφαλισμένοι. Αναβάπτιση των συντάξεων**